

ПРОБЛЕМА ІНТЕРНЕТ-ПІРАТСТВА В УКРАЇНІ

Крикент І. І., Якуніна А. О.

ВСТУП

Під час періодів нестабільності, захист прав на Інтелектуальну Власність може не вважатися нагальною задачею на перший погляд. Однак, в умовах, коли Україна зазнає випробувань війни, це питання стає актуальним, оскільки воно є ключем до її економічної стабільності, відновлення та майбутнього розвитку.

Це особливо важливо в контексті боротьби з інтернет-піратством, оскільки важко заперечувати, що піратство у відношенні до товарів, які втілюють інтелектуальну власність, стає проблемою світового масштабу, його неможливо побороти в окремій країні. Але світова спільнота і кожна країна намагається розробити дієвий механізм спрощеного та прискореного захисту авторського права в мережі Інтернет¹.

Суть Інтернет-піратства полягає у відтворенні і поширенні через мережу Інтернет копій об'єктів інтелектуальної власності (книги, фільми, музичні твори, комп'ютерні програми тощо) без дозволу їх авторів або інших осіб, які мають авторські чи суміжні права, або використання цих творів без виплати відповідної винагороди у встановленому законом порядку.

Термін «піратство» сам по собі не визначений ані в Всесвітній конвенції про авторське право (Париж, 1971), ані в Бернській конвенції про охорону літературних і художніх творів (Париж, 1971), ані в Римській конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм та радіомовлення (Рим, 1961), ані в Інтернет-договорах ВОІС (1996). Крім того, ні в одному з цих правових документів не міститься ані згадки цього терміну, ані безпосередньої посилання на підроблені товари.

Єдиним міжнародним документом, де надано визначення «піратства», є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) Всесвітньої торговельної організації (WTO). Відповідно до Примітки 14 до Статті 51 цієї Угоди, термін «товари, що порушують авторські права», визначається як будь-які товари, які є копіями, створеними без згоди власника авторських прав або уповноваженої особи в країні виробництва, і які виготовлені з будь-

¹ Піратство в інтернеті URL: <https://apo.kiev.ua/internet.phtml>

якого виробу, якщо це порушує авторські або суміжні права в країні імпорту².

В законодавстві України визначення Інтернет-піратства наведене в Законі України «Про авторське право і суміжні права» (документ 2811-IX, редакція від 15.04.2023, підстава – 2974-IX), згідно з яким в ст. 53 «Підстави для захисту авторського права і суміжних прав» зазначено, що Інтернет-піратство – це незаконне використання об'єктів авторського права та/або об'єктів суміжних прав із застосуванням мережі Інтернет³.

На тлі конфлікту, робота над захистом прав на інтелектуальну власність є потужним сигналом надії та стійкості для українських творців, новаторів та підприємців. Це підкреслює важливість їхньої творчості та суттєвий внесок у відновлення та майбутній розвиток країни.

1. Передумови виникнення інтернет-піратства в Україні та негативний вплив останнього на творців і споживачів

Одним з найбільш важливих наслідків піратства є економічні втрати, завдані галузям, особливо тим, хто бере участь у створенні інтелектуальної власності. Музична індустрія зазнавала сильного впливу онлайн-піратства, з ймовірними втратами мільярдів доларів на рік через незаконне завантаження та потокову передачу музики.

Піратство також сильно вразило кіноіндустрію через нелегальне поширення і потік фільмів, що призвели до значних фінансових втрат. Згідно зі звітом Асоціації кінофільмів, глобальна кіноіндустрія зазнала збитків у розмірі 31,8 млрд. дол. США в 2019 році через піратство. Ці збитки не тільки впливають на доходи творців і виробничих компаній, але також впливають на економіку в цілому, що призводить до зниження інвестицій, втрати робочих місць і зниження загального зростання галузі.

Піратство не тільки впливає на музичну та кіноіндустрію, але й надає широкий вплив на різні інші сектори. Наприклад, індустрія програмного забезпечення стикається з величезними втратами через несанкціоноване копіювання та розповсюдження програм. Це не тільки перешкоджає доходам розробників програмного забезпечення, але й перешкоджає інноваціям та інвестиціям у галузь. Крім того, контрафактне програмне забезпечення нерідко містить модифікації, які можуть збирати особисті

² Villarroel, Luis. Piracy: current trends and non-legislative measures to counteract it. Intergovernmental Copyright Committee (of the Universal Copyright Convention), 14th, Paris, 2010. Page 3.

³ ЗАКОН УКРАЇНИ «Про авторське право і суміжні права», ст. 53 «Підстави для захисту авторського права і суміжних прав». 15 квітня, 2023.

дані користувачів без їхньої згоди. Це створює ризик порушення конфіденційності та приватності користувача.

Піратство – проблема не лише творців; це також шкодить споживачам, які в тридцять разів частіше потрапляють під шкідливий вміст на піратських сайтах, ніж на законних⁴.

Для розуміння передумов зародження хвилі інтернет-піратства на території України проаналізуємо динаміку зміни розвитку методів захисту авторського права на українському ринку за допомогою даних щорічних звітів міжнародного альянсу інтелектуальної власності – ПРА.

Міжнародний альянс інтелектуальної власності, який об'єднує сім найбільших асоціацій виробників контенту в США, рекомендував Торговому представництву США включити Україну до пріоритетного списку для спостереження (Priority Watch List) – «чорний» список країн, які потребують особливого нагляду через рівень піратства, в кожному зі звітів з 2001 по 2022 рік. Після повномасштабного вторгнення РФ ПРА припинив відслідковувати ситуацію з інформаційним піратством в Україні.

5 червня 2000 року Україна офіційно оголосила план дій у спільній заяві, опублікованій президентом Америки Клінтоном та президентом України Кучмою. План дій мав на меті боротьбу з незаконним виробництвом та експортом оптичних носіїв в Україні, і в цій спільній заяві уряд України оголосив про своє зобов'язання реалізувати план до 1 листопада 2000 року. Проте незважаючи на численні рекомендації ПРА вищезгаданий план дій так і не був ефективно реалізований⁵.

Впродовж наступних років ПРА продовжує визнавати Україну як пріоритетну країну-порушника, через неналежний захист зарубіжних звукозаписів в порушення своїх двосторонніх договірних зобов'язань. Що призводить до торгових санкцій, зокрема призупинення без митного торговельного пільгового статусу України в рамках Загальної системи переваг (“GSP”) в серпні 2001 року.

В звіті за 2003 рік зазначено наступне: Своїм невиконанням повного впровадження регульовальної схеми оптичних дисків та загальними невдачами у кримінальному забезпеченні Україна не відповідає червневій двосторонній угоді 2000 року, а також Двосторонньому Торговельному Договору про найбільш сприятливий режим (NTR) з Сполученими Штатами (який Україна погодилася впровадити до 31 грудня 1993 року). Крім того, загальна система авторського права та забезпечення його дотримання в Україні значно відстає від вимог УОТ

⁴ Charles H. Rivkin. Working Toward a Safer, Stronger Internet. March 21, 2022. URL: <https://www.motionpictures.org/press/working-toward-a-safer-stronger-internet/>

⁵ IPA Letter to Mr. Joseph Papovich. February 16, 2001. Page 10

TRIPS. Україні слід перешкодити у вступі до СОТ, доки вона не буде повністю відповідати вимогам⁶.

Прогрес в протидії піратства відбувся лише у 2005 році. Україна прийняла значні поправки до свого законодавства про оптичні диски з метою покращення своєї системи забезпечення виконання законодавства. Це було великим досягненням з боку уряду України. Крім того, уряд України погодився співпрацювати з структурами, що представляють інтереси авторів, виконавців, або власників авторських прав в Україні з питань забезпечення виконання законодавства, включаючи початок спільних несподіваних інспекцій піратських заводів⁷. В наступні роки незважаючи на значні поліпшення у законодавстві України по відношенню до авторських прав, залишалися серйозні проблеми з піратством, особливо з розповсюдженням піратських оптичних дисків та зростаючим інтернет-піратством.

У 2007 ПРА рекомендував проведення серйозних (тобто, щоденних) ефективних кримінальних обшуків піратських ринків та складів, що їх забезпечують, розпочати переслідування та накладати стримуючі покарання проти тих, хто займається ринковим піратством та іншими видами комерційного піратства – тобто, проти власників торгових точок та операторів, постачальників та інших великих дистриб'юторів піратських товарів.

Нажаль втілити дані рекомендації також не вдалося: рідкісні обшуки, поліцією, невдачі у закритті місць продажу піратських товарів, відсутність кримінальних засуджень призвели лиш до можливості легко придбати нелегальні копії музичних записів, фільмів, ігор і програмне забезпечення на ринках і в магазинах по всій країні.

Даний історичний огляд має на меті описати ситуацію із захистом прав інтелектуальної власності в Україні, яка передувала появі інтернет-піратства, можна констатувати:

- 1) відсутність ефективного правового механізму та механізму ринкової саморегуляції щодо захисту інтересів правовласників;
- 2) терпимість влади до порушень авторських прав.

Окремо можна виділити формування в Україні менталітету, який сприяв появі інтернет-піратства на її території, проблема котрого почала активно наростати вже з 2007 року. У березні 2012 року соціологічна група «Рейтинг» зафіксувала позицію українців у питаннях вибору між легальним, але дорожчим оригіналом і дешевою копією продуктів інтелектуальної власності. За даними опитування, лише 13% респондентів відмовилися від дешевої копії книги та обрали

⁶ PPA Special 301 Letter to USTR. February 14, 2003. Page 13

⁷ PPA Special 301 Report. January 23, 2006. Page 165

придбання оригіналу, навіть якщо копія майже не відрізняється за якістю від оригіналу та коштує менше. У той же час, 32% вирішили придбати дешеву копію, а 26% бажали б здобути її безкоштовно (наприклад, завантажуючи її з Інтернету). Інші 30% опитаних не змогли визначитися, і це в основному були люди похилого віку.

Не краща ситуація відслідковувалась з музикою, кіно та комп'ютерними програмами: тільки 12% опитаних відмовляться від дешевої копії і придбають оригінал. Водночас 25% – куплять дешеву копію, а 31% – намагатимуться отримати її виключно безкоштовно (наприклад, завантажувати в інтернеті), 32% опитаних не змогли визначитися.

Таким чином майже 60% опитаних українців готові порушити права інтелектуальної власності у разі придбання книги, музики, кіно чи комп'ютерної програми⁸. Важливість свідомої думки споживача, його можливостей і бажання купувати твори легально важко заперечувати, зокрема у праці українських авторів 2015 року відзначається висока толерантність до інтернет-піратів з боку суспільства, спричинена, на думку авторів даної статті історичною бездіяльністю та терпимістю влади України стосовно порушень авторських прав на всій території країни, а одним із факторів, що заважає ефективній боротьбі з піратством зазначено низьку культуру та рівень доходів споживачів контенту⁹.

Згідно інформації Міжнародного телекомунікаційного союзу (агентство ООН) у 2011 році швидко зростає освоєння Інтернету в Україні – приблизно 33,7% населення України, або 15,3 мільйона людей, користуються Інтернетом. З огляду на вищесказане стає недивним, що разом з ростом використання Інтернету спостерігається гострий приріст швидкості мережевого та веб-сайтового піратства.

2. Динаміка зміни стану проблеми інтернет піратства в Україні

Одним з важливих позитивних здобутків України було створення Робочої групи музичної індустрії у 2008 році, яка швидко призвела до підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та музичною індустрією з метою спільної роботи над проблемою піратства на носіях, в мережі Інтернет та мовленні. Цього ж року Україна вступила до Світової Торговельної Організації (СТО) та тим самим зобов'язалась виконувати правові та забезпечувальні стандарти Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS)¹⁰.

⁸ Соціологічна група «Рейтинг». Захист права інтелектуальної власності в Україні. Березень, 2012.

⁹ ГО «Телекритика». Подолання інтернет-піратства в Україні, спеціальний звіт. Київ. 2015. С. 6.

¹⁰ IIPA Special 301 Report. February 17, 2009. Page 331

Незважаючи на здобутки минулих років станом на 2010 в Україні спостерігалось гостре зростання мережевого піратства та піратства на веб-сайтах. Фактично, Україна стала однією з небагатьох країн у світі, де було платне піратство музики та фільмів за завантаження, а також джерелом двох з 15 найбільших систем BitTorrent у світі, причому сайти, такі як torrents.ua, відкрито рекламувалися на біл-бордах на вулицях Києва. Всі ці фактори продовжували підривати розвиток здорового легітимного ринку в Україні.

У випадку бізнес-програмного забезпечення різні міністерства в Уряді України (особливо Міністерство внутрішніх справ, офіси Державної податкової інспекції та прокуратури) відверто використовували неліцензійне програмне забезпечення. Що створювало поганий приклад для бізнес-сектору, де використання нелегального програмного забезпечення (тобто піратство кінцевих користувачів) практично стало стандартом¹¹.

Станом на 2012 рік рівень піратства в Україні один з найвищих в Європі, включаючи як фізичне, так і цифрове порушення авторських прав. Для членів ПРА Україна є ключовою країною у регіоні для забезпечення прав інтелектуальної власності (ІПВ), оскільки вона експортує піратство, особливо цифрове, на ринки як Європейського Союзу, так і в інші країни СНД. Наприклад, в Україні знаходиться кілька відомих веб-сайтів, які обслуговуються українськими постачальниками Інтернет-послуг (ІПП), які, хоча відомі українським правоохоронним органам, продовжують діяти в безкарності. Крім того, Україна залишається глобальним центром для високоякісних нелегальних кінопереносів, які завантажуються на першокласні сайти та розповсюджуються в Інтернеті¹².

У 2013 році чотири найбільших українських медіа-холдинги (Inter Media Group, 1+1 Media, «Медіа Група Україна», Star Light Media) заявили про створення ініціативи «Чисте небо», яка була покликана зменшити кількість сайтів з піратським контентом. За інформацією директора зі стратегічного розвитку Star Light Media (SLM), за 2014 рік в рамках цієї ініціативи було знайдено понад 220 тис. посилань з нелегальним контентом холдингу, 83% з яких були видалені¹³.

Хоч ці дані і викликають оптимістичні настрої, протягом 2014-15 років зусилля українських компаній не знайшли визнання в звітах міжнародної організації, в них констатується, що слабкий захист

¹¹ PRA Special 301 Report. February 15, 2011. Page 126

¹² Там само. Page 115

¹³ Кузнецов М. Боротьба з інтернет-піратством в Україні стала більш ефективною. РБК-Україна. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/borba-internet-piratstvom-ukraine-stalaeffektivnoy-1428070466.html>

авторських прав був проблемою в Україні протягом багатьох років, але в останні кілька років ситуація значно погіршилася, і рівень піратства залишається надзвичайно високим. З 2013 по 2018 декларуються три критичні недоліки у режимі прав інтелектуальної власності України:

1) невдача у впровадженні ефективних та системних засобів боротьби з широкомасштабним онлайн-порушенням авторських та суміжних прав;

2) несправедлива та непрозора адміністрація системи збору коштів;

3) широкомасштабне використання нелегального програмного забезпечення українськими урядовими установами¹⁴.

Невтішні думки висловлювалися і українськими виданнями, зокрема у статті «РБК-Україна» 2015ого року зазначено: серйозних збитків від піратства зазнають провайдери телебачення. За оцінкою президента компанії «Воля», кількість легальних абонентів платного телебачення зараз складає близько 3,6 млн осіб. До початку економічної кризи ця цифра була на рівні 4,2-4,5 млн осіб, а загальний обсяг ринку в Україні як до кризи, так і після неї залишався на рівні 6,5 млн абонентів.

У ОТТ-провайдерів ситуація хоч і легша, ніж у кабельних операторів, але ненабагато. Зазначається, що пірати, а точніше нелегальні гравці на ринку, більш конкурентоспроможні, тому що на відміну від легального бізнесу не несуть понад 50% витрат на придбання контенту¹³.

Були і позитивні кроки з реалізації права, зокрема у 2016 році була проведена транснаціональна операція, в яку брали участь українські владні органи, що призвела до затримання в Польщі українського оператора, якого звинувачують у володінні та керуванні Kickass Torrents, найбільшим у світі нелегальним файлообмінним веб-сайтом, і конфіскувала відповідні доменні імена. За даними Міністерства юстиції, Kickass Torrents відповідав за розповсюдження захищених авторським правом матеріалів на суму понад 1 мільярд доларів⁴.

13 жовтня 2015 року для розслідування телекомунікаційних та Інтернет-злочинів, включаючи порушення ПІВ утворено Кіберполіцію в складі національної поліції.

У 2017 році було прийняття пакета законодавства проти піратства. У цьому пакеті законів передбачено чіткі вимоги до постачальників інтернет-послуг щодо реагування на повідомлення та видалення, хоча процедури та строки для повідомлень та відповідей виявилися занадто складними.

¹⁴ IPA Special 301 Report. February 8, 2018. Page 71

У 2019 році, як і в останні роки, відбулися позитивні заходи щодо здійснення правозахисних заходів, включаючи закриття деяких великих порушників авторських прав веб-сайтів і сервісів, що пропонували несанкціоновані фільми, телешоу, відеоігри та музику, зокрема: ex.ua, torrent.net.ua, extratorrent.cc, fs.ua (fs.to) та hdclub.org. Також було декілька кримінальних засуджень, хоча жодна з цих справ не призвела до відповідних заходів відповідно до законодавства для осіб, визнаних винними у порушенні авторських прав. ПРА продовжує рекомендувати проведення більш послідовних заходів, зокрема запровадження запобіжних заходів зі спеціалізованою концентрацією на великих комерційних операціях, а також національно координований план по вирішенню проблеми, яка в Україні є значно серйознішою, ніж у більшості інших країн¹⁵.

Серед кроків Уряду України на шляху подолання навали інтернет-піратства слід виділити створення спеціалізованого Суду по справах інтелектуальної власності (ІВ), оскільки суд, хоча і був формально створений у 2016 році, досі так і не розпочав роботу, незважаючи на підтримку зарубіжних партнерів, зокрема міністерства закордонних справ Великої Британії.

Це дуже важливий, але нажаль незавершений проект, оскільки створення в Україні спеціалізованого ІВ Суду підвищить якість судочинства до більш якісного рівня, що забезпечить ефективний захист інвестицій у сферу інтелектуальної власності для фізичних осіб та компаній. Враховуючи аналіз провідних юрисдикцій, які систематично розвивають спеціалізацію судових органів з права інтелектуальної власності можна зробити висновок, що очікуваний результат може бути досягнений. Дослідження провідних юрисдикцій у сфері інтелектуальної власності свідчить про те, що наявність у суддів спеціалізованого досвіду та знань з інтелектуальної власності дозволяє їм ефективно і оперативно розглядати справи та приймати більш обґрунтовані рішення. Більше того, створення спеціалізованого судового органу з права інтелектуальної власності позитивно вплине на розвиток предметної спеціалізації, що створить сприятливе середовище для інновацій¹⁶.

3. Сучасний стан проблеми

У 2020 році було прийнято два закони, пов'язаних із авторським правом. Один (Законопроект № 2255) деталізував повноваження Національного офісу інтелектуальної власності, який замінив

¹⁵ ПРА Special 301 Report. February 7, 2019. Page 87

¹⁶ FCDO Ukraine IP court project. Final Report and Recommendations prepared by Centre for Commercial Law Studies Queen Mary University of London. September 2020. Page 46

Державний офіс інтелектуальної власності України, закритий у 2016 році. Другий (Законопроект № 3377) вніс деякі незначні зміни до процесів управління колективними правами. У кінцевому підсумку, закон про УКП не змінив склад акредитаційної ради (як це пропонувалося у попередніх проектах), але новий законопроект (№ 4537) робив би це і його слід зняти з розгляду. Одним з розчарувань 2020 року було рішення дозволити непроакредитованим УКП – включаючи УАСРР (для музичних творів) – продовжувати свою діяльність. Наприклад, УАСРР не виплатив жодної суми американським правласникам. Окремо, триває значний перегляд Закону про авторське право, на жаль, без важливих відгуків від представників галузі авторських прав. У 2020 році були позитивні заходи щодо здійснення правозахисних заходів, включаючи закриття деяких великих порушників авторських прав веб-сайтів і сервісів. Як і в останні роки, також було кілька кримінальних засуджень, проте жодне з них не призвело до застосування запобіжних заходів проти осіб, визнаних винними у порушенні авторських прав¹⁷.

Український медіа ресурс «Суспільне» зазначає, що за останні роки, також не покращилась комунікація з людьми, які потенційно споживають піратський контент. Перед початком перегляду фільмів в кінотеатрах глядачам показують короткий агітаційний ролик про те, що знімати в кінотеатрах не можна. Це викликає хіба що посмішку чи роздратування глядачів, бо вони вже заплатили гроші за контент, а часи, коли новинки кінопрокату знімали на камеру, залишилися десь у 2008.

Немає ні пояснювальних лекцій, ні відео, ні – тим більше – цілеспрямованих комунікаційних кампаній, які б в оригінальний та креативний спосіб передавали одну ідею: споживай контент легально, підтримуй діячів культури, для цього є багато можливостей¹⁸.

У 2021 році серія кримінальних справ за піратство, включаючи справи проти веб-сайтів, додатків, постачальників Інтернет-послуг (провайдерів Інтернету), та операторів кабельного телебачення, можливо, привернула увагу громадськості, але мало вплинула на ситуацію з піратством в Україні. Уряд України також провів кілька позитивних заходів щодо забезпечення виконання законів, включаючи закриття деяких великих порушників авторських прав веб-сайтів та послуг, що призвело до кількох засуджень. Однак жоден засуджений не отримав стримуючого покарання за скоєні злочини проти

¹⁷ ПРА Special 301 Report. January 28, 2021. Page 97

¹⁸ Ніколенко О. Кожен другий – пірат. Як в Україні з'явилося піратство та коли воно зникне.

Березень, 2020. URL: <https://suspilne.media/culture/17171-kozen-drugij-pirat-ak-v-ukraini-zavilos-piratstvo-ta-koli-vono-znikne/>

інтелектуальної власності. Без стримуючих покарань піратство в Україні ймовірно продовжиться безперешкодно.

Спеціальний звіт міжнародного альянсу інтелектуальної власності за 2022 рік про захист авторських прав вказує на наступні недоліки виконавчої діяльності в Україні:

- 1) відсутність оновлень застарілої правової системи, які б забезпечили необхідні інструменти для належного урегулювання онлайн-піратства;
- 2) недостатність ресурсів;
- 3) відсутність координованих та ефективних кампаній проти масштабних нелегальних операцій.

4. Останні впровадження щодо захисту авторських прав в Україні

Наприкінці 2022 року Верховною Радою України було прийнято закон № 5643, яким посилено відповідальність за порушення авторського права.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначено наступне: метою прийняття проекту Закону є посилення адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав.

Так, незаконне використання твору або інше умисне порушення прав на нього каратиметься адміністративним штрафом у розмірі від 50 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (НМДГ) – від 850 до 5 100 гривень. Незаконно виготовлену продукцію конфісковуватимуть. Для порівняння, у попередній редакції закону штраф складав від 10 до 200 НМДГ, тобто 170 – 3 400 гривень.

У Кримінальному кодексі покарання теж зросло:

- 1) незаконне відтворення, використання та розповсюдження творів – від 300 до 1 000 НМДГ (5 100 – 17 000 грн);
- 2) виправні роботи на строк до двох років;
- 3) позбавлення волі до двох років¹⁹.

До цього штраф був від 200 НМДГ, а позбавлення волі передбачалося тільки у випадку заподіяння серйозних збитків автору.

У 2023 році відбувся важливий крок, коли Європейське Управління Інтелектуальної Власності (EUIPO) та Українське Національне Управління Інтелектуальної Власності та Інновацій (UANIPIO) затвердили свою співпрацю за допомогою Меморандуму про взаєморозуміння, що

¹⁹ Закон України #5643 про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав.

ще більше укріпилося завдяки розробці комплексного Робочого плану на 2024–2025 роки²⁰.

З цього моменту Український офіс інтелектуальної власності може скористатися інструментами управління та експертами, гармонізацією практик реєстрації торгової марки та дизайну, а також можливостями підвищення кваліфікації персоналу та співпраці.

Меморандум також включає в себе заходи, пов'язані з забезпеченням дотримання правил, такі як взаємний обмін інформацією щодо економічних досліджень, спрямованих на ІС, засоби право захисту або протидії шахрайству. Крім того, це відкриває шлях для інтеграції даних про торгові марки та дизайни України в бази даних про торгові марки та дизайни EUIPO, включаючи TMview, Tmclass, DesignView та Designclass.

У 2024 році Україна приєдналася до низки держав, які наповнюватимуть платформу WIPO ALERT для протидії роботі веб-сайтів, на яких порушуються права інтелектуальної власності²¹.

WIPO ALERT Database – це World Intellectual Property Organization, захищена онлайн платформа, на яку Уповноважені учасники держав-членів ВОІВ можуть завантажувати списки з детальною інформацією про веб-сайти (а також мобільні додатки), які обґрунтовано підозрюються в порушенні прав інтелектуальної власності.

Це є важливим кроком на шляху створення більш захищеного цифрового простору в Україні, що сприятиме не лише захисту прав інтелектуальної власності, а й подальшому розвитку національної економіки.

Заступник Міністра економіки України Віталій Кіндратов пояснив, що пріоритетним завданням Мінекономіки є забезпечення прозорих умов ведення діяльності у сферах, економічно пов'язаних із розповсюдженням контенту на різних інтернет-платформах та зменшення випадків недобросовісної чи непрозорої конкуренції.

ВИСНОВКИ

Незважаючи на те, що проблема піратства залишається актуальною, на багатьох фронтах боротьби з нею помітні покращення. Насамперед слід відзначити активізацію дій влади в питаннях захисту авторських прав в останні роки, потужну допомогу закордонних партнерів,

²⁰ EUIPO commits to support Ukraine's integration into the EU intellectual property system. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/news/euipo-commits-to-support-ukraine-s-integration-into-the-eu-intellectual-property-system>

²¹ Україна посилює боротьбу з інтернет-піратством. Березень, 2024. URL: <https://unn.ua/news/ukraina-posyliuie-borotbu-z-piratskymy-saitamy-yaki-porushuiut-avtorski-prava-minekonomiky>

зокрема міністерства закордонних справ та розвитку Великої Британії (у проекті суду з питань ІВ) та Європейського Управління Інтелектуальної Власності. Останнє заслуговує окремої уваги через широкий спектр ініціатив для підтримки України, серед яких згаданий в попередніх розділах меморандум і спільний план дій, та безпрецедентну можливість українським малим та середнім підприємствам отримати фінансування, яке може бути інвестовано у захист їхньої інтелектуальної власності, з Фонду «Ідеї для бізнесу», на 2024 рік, який надає ваучери з інтелектуальної власності на території ЄС. Проте слід зазначити, що не зважаючи на серйозні проблеми України в питаннях захисту авторського права взагалі, і зокрема в мережі Інтернет, згадки України, принаймні, на публічному веб-сайті ЕUIPO, з'являються не раніше 2023 року, що наводить на думки щодо впливу політичної ситуації на дії даної організації по відношенню до України.

Продовжуючи правильні починання Урядом України має бути допрацьована чітка система законів про піратство та створено спеціальні контролюючі органи. Необхідно сприяти старту роботи суду з питань прав інтелектуальної власності.

Співпраця між зацікавленими сторонами також критично важлива для ефективної боротьби з піратством. Кіноіндустрія, музична індустрія і інші галузі розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності можуть тісно співпрацювати з правоохоронними органами, постачальниками Інтернету та технологічними компаніями, щоб виявляти та припиняти порушення на веб-сайтах та платформах. Крім того, проведення кампаній з інформування громадськості про негативні наслідки піратства може допомогти розповісти споживачам про цінність інтелектуальної власності та важливість підтримки законних засобів доступу до контенту.

Також слід зазначити проблему критичної оцінки масштабу проблеми інтернет піратства станом на сьогодні, через брак статистичних даних, отже є необхідність заохочувати та фінансувати незалежні дослідження з метою оцінки впливу останніх впроваджень.

АНОТАЦІЯ

В даній роботі розглянуто зародження інтернет-піратства в Україні в контексті історично складеної ситуації в сфері захисту авторських прав України, що йому передувала. Проаналізовано міжнародні звіти стану проблем захисту інтелектуальної власності на території України з 2000 по 2022 роки. Встановлено закономірності прогресу піратства з огляду на дії влади (або їх відсутність) із розвитком веб-технологій. Розглянуто сучасні ключові кроки протидії нелегальному розповсюдженню об'єктів авторського права і нинішній стан системи законів

про піратство. Толерантне відношення українців до піратства, що, в свою чергу спричинене відсутністю своєчасного належного опору порушенню авторських прав як фізично, так і в мережі. Визначено як існуючі успіхи, в боротьбі з піратством так і ініціативи, що потребують подальшого доопрацювання і впровадження. Розглянуто вплив співпраці із зарубіжними організаціями на прогрес у подоланні розповсюдження піратських копій творів, зокрема мережею Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Піратство в інтернеті URL: <https://apo.kiev.ua/internet.phtml>
2. Villarroel L. Piracy: current trends and non-legislative measures to counteract it. Intergovernmental Copyright Committee (of the Universal Copyright Convention), 14th, Paris, 2010. Page 3.
3. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про авторське право і суміжні права», ст. 53 «Підстави для захисту авторського права і суміжних прав». 15 квітня, 2023.
4. Charles H. Rivkin. Working Toward a Safer, Stronger Internet. March 21, 2022. URL: <https://www.motionpictures.org/press/working-toward-a-safer-stronger-internet/>.
5. IPA Letter to Mr. Joseph Papovich. February 16, 2001. Page 10.
6. IPA Special 301 Letter to USTR. February 14, 2003. Page 13.
7. IPA Special 301 Report. January 23, 2006. Page 165.
8. Соціологічна група «Рейтинг». Захист права інтелектуальної власності в Україні. Березень, 2012.
9. ГО «Телекритика». Подолання інтернет-піратства в Україні, спеціальний звіт. Київ. 2015. С. 6.
10. IPA Special 301 Report. February 17, 2009. Page 331.
11. IPA Special 301 Report. February 15, 2011. Page 126.
12. IPA Special 301 Report. February 10, 2012. Page 115.
13. Кузнецов М. Боротьба з інтернет-піратством в Україні стала більш ефективною. РБК-Україна. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/borba-internet-piratsvov-ukraine-stala-effektivnoy-1428070466.html>.
14. IPA Special 301 Report. February 8, 2018. Page 71.
15. IPA Special 301 Report. February 7, 2019. Page 87.
16. FCDO Ukraine IP court project. Final Report and Recommendations prepared by Centre for Commercial Law Studies Queen Mary University of London. September 2020. Page 46.
17. IPA Special 301 Report. January 28, 2021. Page 97.
18. Ніколенко О. Кожен другий – пірат. Як в Україні з'явилося піратство та коли воно зникне. Березень, 2020. URL: <https://suspinle.media/culture/17171-kozen-drugij-pirat-ak-v-ukraini-zavilos-piratsvov-ta-koli-vono-znikne/>.

19. Закон України #5643 про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав.

20. EUIPO commits to support Ukraine's integration into the EU intellectual property system. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/news/euipo-commits-to-support-ukraine-s-integration-into-the-eu-intellectual-property-system>.

21. Україна посилює боротьбу з інтернет-піратством. Березень, 2024. URL: <https://unn.ua/news/ukraina-posyliuie-borotbu-z-piratskymy-saitamy-yaki-porushuiut-avtorski-prava-minekonomiky>.

Information about the authors:

Yakunina Alla Oleksandrivna,

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor at the Department of Sociology

Dnipro State Technical University,

25-66, Mira street, Kamianske, 51909, Ukraine

Krykent Ihor Ihorovych,

Ph.D. student of the Mechanical Engineering Department

Dnipro State Technical University,

11, Kharkivska str., Kamianske, 51909, Ukraine